

赤峰岩画艺术性与技术性鉴赏

段岩涛

赤峰学院美术系

Keywords: 内蒙古克什克腾, 红山, 白岔河, 永兴, 石板房, 广义, 乌兰坝底, 双合, 大河隆, 胡角吐, 沟门, 哥佬营子, 孤山子, 池家营子, 半支箭岩, 小来歹沟岩, 康家山, 初头岩, 关家营子乡岩

Abstract. 若粗略地从感观印象看岩画, 原始的稚拙和朴素的表现似乎遮蔽了不同区域、不同文化背景下的艺术差异, 仿佛普天下的岩画都是人类孩童时期的涂鸦之作, 并没有包含着太多的思想与情感; 但若以理性的目光来审视不同文化区域的岩画, 就会发现各地区岩画在审美意识和艺术特征上存在着本质差异。笔者自 1998 年以来与几位同事一起几乎走遍了赤峰地区所有的岩画点, 制作岩画拓片 500 余幅, 拍摄了大量岩画照片, 掌握了详实的第一手资料; 同时研读了一定的书籍文章。本文是笔者几年来收集整理研究赤峰岩画的过程中积淀下的一些看法, 愿与各位同仁共同研讨。

一、赤峰岩画概述

1981 年, 在内蒙古克什克腾旗境内的白岔河流域, 共发现永兴、石板房、广义、乌兰坝底、双合、大河隆、胡角吐、沟门、哥佬营子等九处四十八组岩画^[1]。以后又先后在克旗发现了砬子山岩画、土城子岩画、棚子店岩画、河沿岩画、洞子岩画。九十年代初在英金河沿岸发现了一批重要的岩画点共八处七十余幅^[2], 分别为孤山子岩画 2 幅, 池家营子岩画 5 幅, 半支箭岩画 13 幅, 小来歹沟岩画 27 幅, 康家山湾岩画 8 幅, 初头岩画 5 幅, 关家营子乡岩画 15 幅^[3], 红山岩画多幅。另外。还有阿鲁科尔沁巴彥宝力高苏木的三龙山岩画和双胜岩画, 巴林右旗岗根苏木的怀陵前山岩画和磴磴山岩画、前赛日木岩画和东马鬃山岩画。

赤峰岩画的题材大体上可分为人物造像、抽象图案、动物、植物四类; 其中动物有鹿群、野猪、猛虎、骆驼、家犬、马、鸟等; 人物造像包括人面像、人头像和全身人像, 也有人和动物的组合图像以及人物活动(主要是描绘狩猎或舞蹈)的场面; 抽象图案是神秘而费解的古老造像形式; 植物图案在赤峰岩画中所见不多, 常与人面像相伴出现。

赤峰岩画的分期和断代, 一直是岩画研究中一个难题。赤峰地区岩画的创作年代最久远的可以上溯到新石器时代。

图 1 赤峰克旗岩画

二、赤峰岩画的艺术性

岩画是最古老的艺术作品, 是古代人类社会生产与生活的艺术再现, 它以图画的形式记录着人类童年时代的思想与情感、生产与实践。赤峰岩画以其特有的艺术性向我们展示着迷人的魅力。

1、 艺术风格多种多样

赤峰岩画风格、装饰主义风写实相结合的艺术画居多，如鹿、惟肖（图 1）。却并不排斥夸张，就要有所夸张技术手段的局限节，抓住基本画的夸张了。如画野猪，则强调尾巴；画山羊，

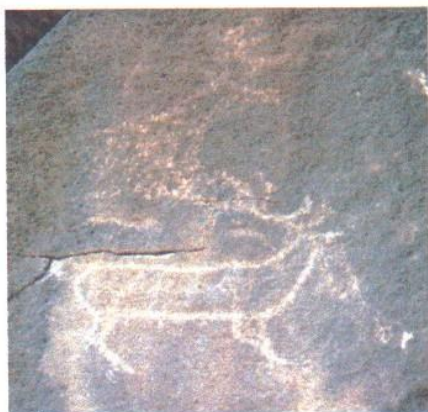

图 2 赤峰克旗岩画

胖体和弯角；画狼，则竖耳粗尾，突出其机警的神态。如（图 2）有一幅鹿的形象，漂亮的鹿角从头部一直延伸到臀部，但那四肢却又短又细。

装饰风格的岩画运用对比、对称、均衡、节奏等艺术语言，将自然形象经过艺术加工后创造新的形象，如（图 3）。

赤峰岩画中的象征风格主要是通过联想、比喻、暗示等手法来表现的，如（图 4）。

2、 赤峰岩画的构图简单、天真率朴

图 3 赤峰翁旗巴润高日苏岩画

图 4 赤峰市翁旗巴润高日苏岩画

赤峰岩画多采用平面布置法，没有透视和空间立体关系，有的岩画构图具有整体和谐统一的形式美感。有少数狩猎和畜牧岩画的构图充分运用平面造型手段，表现宏大的场景（图 5）；有的岩画同时表现多种动物和人物，构图严整，如（图 6），各种形象排列整齐，地上、天上表现在同一平面上，具有强烈的艺术表现力。

3、 赤峰岩画的造型富有诗情画意

图 7 赤峰市克旗万合永乡岩画

的艺术风格主要有写实主义风格、象征主义风格，也有装饰与术风格等。其中以写实风格的岩马、骑者等形象栩栩如生、惟妙赤峰岩画多具写实主义风格，但张。岩画以石壁为画面，供人远张。同时，在当时的物质条件和下。很难刻画细部，所以略去细形，突出主要特征，这就形成岩画图像，则突出其胖体长鼻；如其鬃毛戟列；画猴子，则拉长其则夸张其大角；画牛，则强调其

图 6 赤峰市初头朗镇福山庄岩画

岩画的装饰风格，在造型方面来说，一是平面造型，一是抓基本形体；这是岩画在塑造形体方法的两个很显著的特点，也是形成岩画装饰风格的基础。这是一种粗犷的艺术手法，没有细节的刻划，没有透视的关系，也没有配景。纯粹以大自然

风景为题材的岩画，似乎尚未发现；就是在物象之外，稍微衬托以周围的地面或其它景物的作品，也是很少的。虽然如此，岩画同样可以描写出动物的奔跑和人马的骑射等种种生动的场面来。如（图7）。

三、 赤峰岩画的技术性

形成和实践创造活动是艺术的基本特征。当技术达到一定程度，经过加工过程能够产生特定的形式时，这时才会有真正的艺术。只有发展了的技术才能产生完善的形式，所以技术和美感之间必然有着密切的联系，而且形成美感是随着技术活动的发展而不断发展的。概括地说，赤峰岩画所使用的技术主要有刻与绘两种，以刻的方法为主。

图8 赤峰市翁旗巴润高日苏岩画

刻又可分为

为凿刻、磨刻和线刻。很多时候都是凿刻和研磨的手法配合使用，又有凿磨法、平磨法、线磨法等。凿刻只用利器精心地凿制，刻纹往往深且平滑，凿点紧密细致。（图8）磨刻即用前刃较宽的工具磨出浅宽的线条，线条光滑流畅，边缘较规整，平面略有凹痕。由于磨刻的线条较浅，通常风化较为严重，一些磨刻岩画图像斑驳不清。（图9）

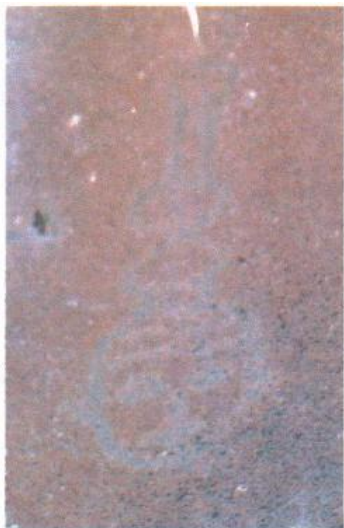

图9 赤峰市克旗岩画

线刻即用尖细的工具凿出轮廓线，然后用磨石研磨线条，使线条变得光滑流畅。在赤峰克小洛沟村岩画（图10①），就是典型的线刻方法制作的。在赤峰市克旗万合永乡大河隆村岩画（图10②），也是用线刻方法制作的。

绘制岩画是用颜料涂绘于平滑岩面上。赤峰克旗榆树光村西北山崖底，离地面体米多，土红色会址。（图11）

图十②赤峰市克旗万合永乡大河隆村岩

赤峰克旗小河洛沟村岩

图11 赤峰克旗榆树广村岩画

参考文献:

- [1] 《内蒙古白岔河流域岩画调查报告》，张松柏、刘志一，《文物》1984年第2期。
- [2] 《英金河流域古代岩画遗址》，田广林、任爱君、肖爱民，《昭乌达蒙族师专学报北方民族文化》1993年增刊。
- [3] 《赤峰岩画初探》，苏胜，《昭乌达蒙族师专学报北方民族文化》1998年第3期。
- [4] 《中国岩画发现史》，陈兆复，上海人民出版社，1991年。

段岩涛

ХУРААНГУЙ

Дуань Янь Тао (Duan Yan Tao)
“Улаанхад” дээд сургуулийн
урлагийн салбар

УЛААНХАДЫН ХАДНЫ ЗУРГИЙН УРЛАХУЙ БОЛОН УР ЧАДВАРЫН ТУХАЙД

Зохиогч 1998 оноос эхлэн хэдэн нөхдийн хамт Улаанхадны зураг бүхий газруудаар явж нийтдээ 500 орчим зургийн хэв дардас, гэрэл зураг авч эх хэрэглэгдэхүүн бэлтгэсний зэрэгцээ холбогдох ном бүтээлийг уншиж судалсан билээ. Эл өгүүлэлдээ цуглуулсан эх хэрэглэгдэхүүндээ тулгуурлан өөрийн үзэл бодлоо өгүүлэхийг хичээсэн болно.

1981 онд Өвөр Монголын Хишигтэн хошууны Bai ta he (白岔河) голын нутаг Yong Xing (永兴), Shi ban fang (石板房), Guang yi (广义) Wu lan ba di (乌兰坝底), Shuanghe (双合), Da he long (大河隆), Hu jiao tu (胡角吐), Gau men (沟门), Ge lao Ying zi (哥佬营子) зэрэг 9 газраас 48 зураг олдсон байна.

1990-ээд оны эхээр Ying jin he голын эргээс бөлөг чухал зураг олдсон бөгөөд энд найман газраас 70 орчим, Gu Shan zi (孤山子)-аас 2, Chi jia Ying zi (池家营子)-аас 5, Ban zhi jian (半支箭岩)-аас 13, Xiao lai dai gou (小来歹沟岩) эргээс 27, Tang jia shan (康家山) уулын гуугаас 8, Chu tou lang (初头岩)-аас 5, Guan jia yingzi (关家营子乡岩) –с 15, Hong shan (红山) уулаас нилээд зураг олдож илэрсэн ажээ.

Улаанхадны хадны зурагт ихэвчлэн хүн, хийсвэр зураг, амьтан ургамал дүрсэлсэн зураг зонхилж байна. Түүний дотор амьтнаас буга, зэрлэг гахай, бар, тэмээ, нохой, морь, шувуу зэрэг, хүнээс хүний нүүр, толгой болон бүтэн биеийг дүрсэлснээс гадна хүн амьтдыг цугт нь ахуй амьдралтай холбон дүрсэлсэн нь бий.

Хийсвэр эд зүйлст ихэнхдээ нууцлаг, эртний хэв шинжийн зүйлийг дүрсэлжээ. Ургамлын зураг тийм ч олонгүй бөгөөд голдуу хүнтэй холбоотой байдлаар дүрсэлсэн байна.

Улаанхадны хадны зургийн он цагийн тухай ярихад бэрхшээлтэй байдаг. Зургийг бүтээсэн цаг үеийн хамгийн эртнийг шинэ чулуун зэвсгийн үетэй холбон үзэж болно.

Улаанхадны хадны зургийн урлахуйн хэв маяг олон янз. Хадны зургийн бүтэц энгийн, бодит байдалтай.

Улаанхадны хадны зургийг бүтээсэн байдлыг ерөнхийд нь хэлбэл сийлэх ба зурах гэсэн үндсэн хоёр аргаар үйлдсэн байх ба сийлэх арга зонхилж байна.